

VERSLAG

VERGADERING
van de
COMMISSIE VOOR WELSTAND EN MONUMENTEN
bouwplannen

WOENSDAG 7 december 2011

Rotterdam INFO – Coolsingel - Rotterdam

AANWEZIGHEID:

Commissie Steenhuis (voorzitter), Stuhlmacher, Winkel, Hoven, Berns, Bakker, Vanstiphout.

Secretariaat: Schut (commissiesecretaris), Pronk (gedeeltelijk)

Adviseurs: Knibbeler (gedeeltelijk)

1 OPENING (en vaststellen van de agenda) **11:00**

2 BOUWPLANNEN (zie overzicht volgende pagina) **12:30-13:30 en 14:30-15:50**

Openbare toetsing van plannen aan de Koepelnota Welstand Rotterdam

2.1 Coolsingel 42 **12:30-13:30**

omschrijving: transformatie en uitbreiding voormalige hoofdpostkantoor/rijksmonument

ontwerp: Gerard Loozekoot en Ben van Berkel, UN Studio

dossier: OMV.11.09.00361-03

Aan de hand van de verslagen van de planbehandelingen gaat Gerard Loozekoot in op de opmerkingen van de commissie en hoe het plan zich ontwikkeld heeft tot de ingediende omgevingsvergunningaanvraag. De leidraad bij de planontwikkeling is -onveranderd- het toevoegen van één infrastructurele ingreep in één samenhangende vormgeving in het gebouw die een nieuwe laag toevoegt aan het monument.

1. De verticale foyer

Door de hoogte, glaskeuze en dimensionering van de vloeren en stijlen blijft het zicht op het monument optimaal gehandhaafd stelt Loozekoot. Om dit ter bereiken zijn er een aantal wijzigingen doorgevoerd, bijvoorbeeld het onderbrengen van de installatie in de gesloten eindgevels. Hierdoor kunnen de vloeren slanker worden uitgevoerd dan aanvankelijk gedacht. Een belangrijke wijziging ten opzichte van het model van vorig jaar is dat aan de oostzijde (voorkant, begane grond), het gehele oppervlak entreegebied is geworden en er vanuit deze ruimte een directe toegang is gekomen tot de centrale hal. Vanuit de andere ruimte op de begane grond is er een directe toegang tot de kelder die onder de verticale foyer aanwezig is. De dichte delen in de gevel worden gemaakt van 4 of 5 mm rvs. Er is inmiddels uitgezocht of dit binnen de financiële mogelijkheden ook in de vorm gemaakt die is getekend. De vormgeving van de randen van plafonds waar die aansluiten op de puien is afgestemd op de vormgeving die in het hele gebouw voorkomt.

2. Het hotel

Het hotel is aanzienlijk gewijzigd. Tot vorig jaar was er het idee om de gevels van het hotel te verbinden met een continu dak dat over het hele monument zou doorlopen. Monument en hotel zouden hierdoor met elkaar verweven raken. Dat idee is vervangen door een model waarbij het hotel juist geheel los blijft van het monument, er boven zweeft. Hierdoor is ook de transparantie van het dak boven de centrale hal gegarandeerd. Weliswaar is het een behoorlijk volume, maar alle installaties en ook de liftuitlopen blijven binnen de daklijn van het hotel. Ook de vormgeving van het hotel, zoals de kromming van de huid, is gelijk aan die van alle nieuwe elementen in en naast het voormalige postkantoor (verticale foyer).

3. Buitenruimte- voorgebied

Loozekoot laat een inrichtingstekening zien waarbij het volume van de McDonald's onderdeel is geworden van de inrichting van de Coolingsingel. Loozekoot bestempelt dit als moeizaam omdat het zicht op PostRotterdam er niet door verbeterd en de continuïteit van de stedenbouwkundige ruimte er zo nadrukkelijk door wordt onderbroken. Hij kan dit niet verenigen met de ambitie om van de Coolingsingel een internationale boulevard te maken.

4. Centrale hal

De commissie heeft steeds gesproken over de ruimtelijke en materiële schade als gevolg van het voorgestelde model waarbij er een omloop in de hal wordt aangebracht.

Met de RCE is zeer zorgvuldig onderzocht op welke wijze de materiële schade kan worden beperkt, en hoe de wijzigingen zo doorgevoerd kunnen worden dat deze ook reversibel zijn: de opslag van en het vastleggen van de oorspronkelijke materialen (keramiek, mortels, etc.) en constructiemethoden.

Wat betreft de ruimtelijke schade wijst Loozekoot op het principe van het 'meubel' dat is gehanteerd voor de vierzijdige omloop. Er is een aanmerkelijk verschil tussen de omloop zoals die in 2010 is gepresenteerd en het nu ingediende model: smaller maar vooral veel slanker. Dat is zowel te danken aan de constructeur als aan de ervaringen die zijn opgedaan met het ontwerpen van meubels vertelt Loozekoot. Waar aan wordt vastgehouden is de overtuiging dat ook dit deel van de infrastructuur direct zichtbaar moet zijn vanaf de begane grond in de hal. Afgezien van de adviezen van hun retailadviseur (Dunnet) is er ook nog een second opinion aangevraagd die dat ook heeft bevestigd.

Voor alle ingrepen is hetzelfde principe gehanteerd: zo minimaal mogelijk gehouden in grootte (aanwezigheid) en steeds los gehouden van het monument (nieuwe laag).

5. Dienstenhof

Er zijn een aantal, maar beperkte wijzigingen doorgevoerd in de opzet en uitwerking van het Dienstenhof. Dat betreft de verticale ramen die het verticale karakter van de hof onderstrepen, het nieuwe dunne kunststof dak dat los is gehouden van de bestaande bouwmassa en de detaillering die ook hier is afgestemd op de vormgeving van de overige nieuwe onderdelen van het plan.

reactie van de commissie

De commissie toetst het plan aan twee aspecten: primair de redengevende omschrijving die hoort bij de beschrijving van het gebouw tot rijksmonument, en in de tweede plaats in hoeverre het ontwerp, en dat betreft dan vooral de verticale foyer, strijdig is met de criteria uit de Koepelnota Welstand Rotterdam die hier van toepassing zijn.

Elk van de onderdelen van de aanvraag wordt eerst afzonderlijk gewaardeerd. Vervolgens worden de onderdelen in hun samenhang beoordeeld, uitmondend in een advies aan het bestuur.

1. Verticale foyer

Omdat het volume past binnen de bestemmingsplanbepalingen richt het oordeel van de commissie zich op de verschijningsvorm en hoe deze zich verhoudt tot de stad en het monument. Voor wat betreft de relatie met het monument is de vraag aan de orde of de foyer het gebouw van Bremer voldoende respecteert door voldoende zicht te laten op de zuidgevel, er voldoende los van blijft en er fysiek niet te veel materiaal wordt verwijderd op die plekken waar beide aan elkaar raken.

De commissie is hier gematigd positief over. Veel zal immers afhangen van de glaskeuze

(spiegeling, doorzicht) en de inrichting van de retailruimten. Wat in positieve zin zal bijdragen aan de zichtbaarheid van het monument is de grote verdiepinghoogte van de onderste verdieping en het karakter van bijbehorende programma: entreegebied en horeca. Ook op welstandsgronden is de commissie tevreden met het grote entreegebied op de kop van de Meent en de directe toegang vanuit deze ruimte naar de centrale hal. Deze ruimten en de entree zullen beide zeker bijdragen aan de levendigheid van het stedelijk gebied tussen Coolsingel en het Rodezand.

Het beeld vanaf de oostzijde, lopende over het brede trottoir van de Meent richting Coolsingel, blijft onbevredigend: een nis en een oprijzend hoog gesloten gevelvlak. Op grond van de positie van de verticale foyer is de commissie er nog niet van overtuigd dat het gebouw hier ook overhoeks zal worden ervaren waardoor de transparante zuidgevel de geslotenheid van de oostgevel opheft of in balans brengt.

2. Hotel

De commissie heeft moeite, ook bij gebrek aan een aantal specifieke details, om te beoordelen of het hotel nog steeds het objectmatige karakter heeft waar de commissie eerder mee heeft kunnen instemmen en zelfs enthousiast over was. De positieve wending van het los maken van het hotel van het monument zou gebaat zijn bij het versterken van een benadering van een objectmatige vormgeving met een duidelijk kop en staart en meer gesloten flanken. Van wat de commissie kon opmaken van leek de dichte huid (oost- en westgevel) van de het hotel vervangen door glas.

3. Centrale hal

De centrale hal, meer nog dan de uiterlijke verschijningsvorm van het voormalige hoofdpostkantoor, is wat dit gebouw zo bijzonder maakt. De waardering van de hal laat zich zowel architectuurhistorisch als cultuurhistorisch onderbouwen.

In cultuurhistorische zin is de hal zo bijzonder omdat het op voorbeeldige wijze een type vertegenwoordigt dat nu al niet meer bestaat: een half publiek, bijna stedelijke plein waar bancaire en posthandelingen tussen publiek en de staat worden voltrokken.

In architectonische zin omdat de opbouw van de hal met een donkere onderkant in keramiek die overgaat in een betongewelf van glas en beton een onmiskenbare kracht, ruimtelijkheid genereert die uniek is. Deze bijzondere samenstelling (complementariteit) is ook zo bijzonder door de associaties die het oproept: aarde en gewas (lisenen), maar ook stad en hemel. Dat deze combinatie zich op meerdere manieren laat begrijpen (hybride) is bovendien kenmerkend voor de periode en de stijl waarin het postkantoor is tot stand gekomen. Het is die samenhang en wederkerigheid die het wijzigen van bestaand of toevoegen van nieuw materiaal in de hal tot zo'n complexe ontwerppoging maakt.

Met die kennis meent de commissie is het ingediende voorstel te ingrijpend en zal het op vier onderdelen schade aanbrengen:

- de positie, de grootte en de vierzijdigheid van de omloop met het tiental verbindingen met de bestaande galerij, onderbreken het zicht tussen keramische onderbouw en de lichte kap. Daarmee gaat de unieke beleving van de ruimte, het wezen van het hart van dit monument, die lijkt te zweven eveneens verloren.
- door het in elkaars verlengde aanbrengen van een dubbel stel roltrappen in de centrale hal, raakt de hal ook als pleinruimte gefragmenteerd.
- door de bestaande rondgang (galerij) op de eerste verdieping tot winkelruimte te maken, en een nieuwe ontsluitingsstructuur, parallel aan de rondgang in de centrale hal aan te brengen, wordt de ruimtelijke opbouw van het type zowel ontkend als minder zichtbaar. Voor een rijksmonument is de afleesbaarheid van de oorspronkelijke ruimtelijke opbouw, ook bij een transformatie naar een nieuw gebruik, essentieel.
- de fysieke aantasting, met zes doorbraken in de borstweringen van keramiek en het op vier plaatsen onderbreken van de beeldbepalende gesloten eindwanden (lisenen) aanzienlijk. Het zorgvuldig verwijderen en opslaan van het authentieke materiaal doet daar niets aan af. Er is, waar het de hal betreft geen sprake van een uiterst terughoudende, puntsgewijze interventie in het monument.

4. Dienstenhof

De commissie is overtuigd geraakt dat de ruimtelijkheid en de afleesbaarheid van de voormalige Dienstenhof als buitenruimte gewaarborgd is. Te betreuren valt wel dat de plint aan het Rodezand nauwelijks wordt geactiveerd. Dit is te nijpender omdat tegenover de huidige

achterzijde van het voormalige hoofdkantoor. het nieuwe stadskantoor zal worden gebouwd met een geheel publieke zijde.

5. Detaillering en materiaalgebruik

De detaillering en het materiaalgebruik zijn in het algemeen van bijzonder hoge kwaliteit.

Desondanks zijn er de volgende aandachtspunten:

- de gebogen vormen in 5 mm gepolijst rvs zullen alleen overtuigen wanneer ze zo vloeiend worden geproduceerd als gevisualiseerd. Dat zal moeten worden aangetoond in een mock-up of door referentieprojecten van de leverancier.
- er zijn bijzonder dunne kliklijsten getekend (klemlijsten?). In Rotterdam is de regelgeving met betrekking tot het bevestigen van gevelpanelen (ook glas) bijzonder streng. De commissie vraagt zich af of het getekende ook het eindbeeld vertegenwoordigt.
- de afwerking van de plafonds in de verticale foyer wordt aan de eindgebruikers overgelaten. Hoewel de randen van het plafond vastgelegd worden door de architect meent de commissie dat dit toch onwenselijk is. De commissie herinnert er aan dat de verticale foyer primair de etalagefunctie zou moeten behouden voor de retail in het hoofdvolume en niet een klein winkelcentrum waarbij de eigen identiteit van de winkels domineert ten opzichte van het beeld van de verticale foyer als icoon voor RotterdamPost.
- de commissie zou dan ook graag zien dat de controle op het afbouwreglement en alle interne wijzigingen worden begeleid door de oorspronkelijke architect, UN Studio

De commissie benadrukt dat zij het van wezenlijk belang acht dat een rijksmonument en zeker dit rijksmonument in het centrum van Rotterdam nieuw leven wordt ingeblazen. De commissie herkent en erkent dat het ingediende voorstel op een groot aantal punten aanzienlijk is verbeterd ten opzichte van de eerste versies van het plan, en dat er voor wat betreft de restauratieve aspecten, zorgvuldigheid wordt betracht.

Anderzijds kan de commissie er niet om heen dat daar waar het meest waardevolle deel van het monument betreft, de centrale hal, er grote schade wordt aangebracht. Niet alleen materiële schade, maar juist ook daar waar het bij dit monument om gaat, de ruimtelijke beleving. Die specifieke ruimtelijke ervaring is straks niet wat minder dan nu, die is er straks niet meer. En de beleving die er voor terug komt – een belangrijke toetssteen in de transformatie van een monument – is onvergelijkbaar met de waarde van de oorspronkelijke hal. Niet als gevolg van een gebrek aan vormgevend vermogen of zorgvuldigheid, maar als gevolg van het toevoegen van zoveel 'infrastructuur' in het hart van het monument.

De commissie heeft in de zeven keer dat het plan met de architecten is besproken (sinds oktober 2008) telkenmale aangegeven dat zij het aanbrengen van een vierzijdige omloop in de hal een te grote inbreuk acht op het monument en dat de commissie daar niet mee zal instemmen.

Alles overwegende is de commissie unaniem, in haar oordeel dat op grond van voorgaande overwegingen en de het grote aantal vooroverleggen in de afgelopen drie jaar, niet anders dan een negatief advies uitgebracht kan worden aan het bestuur op de gecombineerde aanvraag omgevingsvergunning. De optelsom van de individuele ingrepen gaat de spankracht van het monument te boven. De 'verticale foyer' bijna zo lang en zo hoog is als de gevel aan de Meent, het hotel op het dak dat half zo hoog en net zo lang is als de gevel aan de Coolsingel, de dienstenhof die volledig wordt getransformeerd, en de centrale hal die in horizontale en verticale zin wordt opgedeeld, laat te weinig over van dit voor Rotterdam zo belangrijke monument.

2.2 Vierhavenstraat 38 (HAKA)

14:30

omschrijving: hergebruik van een voormalig industrie- en kantoorgebouw
ontwerp: Bart van der Vossen, Rijnboutt
dossier: OMV.11.05.00387-01

Bij de bespreking aanwezig is Bart van der Vossen, de presentatie wordt gegeven door Theo Kuipers. Kuipers vertelt dat zij vier ingrepen voorstellen in het gebouw: ontwikkelen klimaatinstallatie, toevoegen van een backbone naar werkplaatsgedeelte en kantorengedeelte, het toevoegen van een verticale ontsluiting in het hart van het gebouw en het aanbrengen van klimaatgevels.

Deze ingrepen moeten tegemoet komen aan twee ambities: 1. Het gebouw functioneel klaarmaken voor de toekomst en 2. Het behouden en gebruiken van de oorspronkelijke waarden van het HAKA gebouw. Daarbij zijn er twee werkgebieden te onderscheiden. In de eerste plaats die onderdelen die waarvan de oorspronkelijke afwerking nog intact is. Die worden allen aangepakt door het bureau van Jan-Willem de Groot.

De waarden zoals gedefinieerd door Suzanne Fischer zijn 1. de aanwezigheid en gaafheid van de monumentale ruimten en het oorspronkelijk bouwvolume. 2, de uitdrukking van de oorspronkelijke materialen en details, inclusief de kleuren en 3. de unieke combinatie van twee geheel verschillende functies in één gebouw en de uitdrukking daarvan in venstergrootte en afwerking.

Kuipers bespreekt de vijf uitgangspunten waarop de installaties in het gebouw worden geïntegreerd: niet in de dakopbouw, bundelen in het hart van het gebouw, het mogelijk maken van slow-growth, de synergie met het datacentrum en het verlenen van een nieuwe betekenis aan de voormalige silo's.

Om geen installatiekanalen door de centrale middenzone te hoeven verslepen worden de kanalen via het souterrain geleid en van daaruit via de backbone tegen de voormalige brandwand weer naar de verschillende verdiepingen gevoerd.

In de centrale middenzone, het nieuwe hart van het gebouw, komen twee liften op een positie waar oorspronkelijk de houten vloeren aanwezig zijn geweest. Pas later zijn deze openingen afgedicht.

Voor wat betreft de buitengevels die worden voorzien van klimaatgevels benoemt Kuipers van Rijnboutt 5 condities, één in het voormalige werkplaatsgedeelte en vier in het kantorendeel. In het kantorendeel zijn de penanten namelijk wisselend van diepte, afhankelijk van de verdieping. Het voorstel is om in het werkplaats deel hardglazen schermen te plaatsen die doorlopen achter de gehele gevel, terwijl de aan het plafond afgehangen schermen in het voormalige kantorengedeelte tussen de penanten wordt aangebracht. In het kantoor is het tegelwerk nog deels aanwezig, deels niet meer. De binnenzijde van de buitengevel van de werkplaats is nog het onafgewerkte ruwe beton. Uitgangspunt voor de keuze van de materialen en de detaillering is de ontwerphouding van de oorspronkelijk architect Mertens: puur en minimalistisch.

reactie van de commissie

De commissie is gelukkig met de analyse die gedragen wordt door het aanvullende werk dat Suzanne Fischer heeft verricht. Conceptueel zit het ontwerp nu goed in elkaar, ook de opzet van de klimaatinstallatie met het gebruik van de silo, het omleiden van de schachten en de aan- en afvoer van de luchtkanalen verdient lof.

De commissie is nog niet tevreden over de uitwerking waar het het verschil in sfeer betreft tussen de beide werelden van kantoor en werkplaatsgedeelte. Alleen het aanbrengen van een gele kleur ter plaatse van het voormalig tegelwerk op de borstweringen is niet voldoende om iets van de warmte van de betimmeringen in het voormalig kantorengedeelte op te roepen. De visualisaties laten zien dat door de witte afwerking van beide ruimtes en in het bijzonder die van de penanten, ze in beleving dichter bij elkaar komen te liggen dan ooit het geval is geweest. De commissie verwacht dat de opmerking die zij maakt over de moeizame toegang van het kantorengedeelte vanuit de centrale ruimte ook een vertaling krijgt in de beide entreezone's van het gebouw.

De commissie is bereid een positief advies op hoofdlijnen te geven waarbij bovenstaande aspecten nader ter beoordeling aan de commissie dienen te worden voorgelegd.

2.3 Karel Doormanstraat 278 - DreamHouse (2e behandeling)

14:50

omschrijving: hergebruik pand
ontwerp: Claus en Kaan Architecten
dossier: 2010/4663/10

De voorzitter, Marinke Steenhuis, trekt zich terug als voorzitter omdat haar bureau betrokken is geweest bij het opstellen van de cultuurhistorische verkenning. Robert Winkel, commissielid treedt op als voorzitter.

Vincent Panhuysen laat aan de hand van historische beelden (Powerpoint) zien dat Café Martin, zoals The American Dreamhouse destijds heette een van een aantal specials is geweest in het Lijnbaanensemble. De overeenkomst tussen deze specials was dat ze opgebouwd waren uit een aantal 'dozen', elk met een eigen vormgeving en verschoven ten opzichte van elkaar geplaatst, waarbij het volume op de eerste verdieping het meest expressief in detail en materiaalgebruik was.

Dat uitgangspunt is ook gebruikt voor het opnieuw opbouwen van Café Martin volgens de oorspronkelijke volumeopbouw van Van den Broek en Bakema: een compositie van verschillende volumes met elk een eigen expressie. Dit betekent ook dat het overstekende volume op de eerste verdieping weer hoger zal komen te liggen ten opzichte van straatniveau. Wat wel afwijkt, is dat er twee gebruikers zullen zijn voor het pand en er dus een verticale scheiding door het gebouw zal lopen. Aan de buitenzijde zal dit echter nauwelijks waarneembaar zijn stelt Panhuysen. Panhuysen beschrijft de verschillende gevels van de verschillende volumes. Het meest uitgesproken, overeenkomstig het concept is het volume op de eerste verdieping met een rondlopend wit gecoat kader van 60 cm diepte en op de stijlen lamellen in hetzelfde materiaal en met dezelfde diepte.

reactie van de commissie

Bij de vorige behandeling is het volgende opgemerkt:

De vraag of het pand, dat onderdeel is van het aanstaande rijksmonument, de Lijnbaanhoven, gesloopt mag worden en vervolgens gereconstrueerd, kan op grond van het aangeleverde materiaal niet beantwoord worden. Het antwoord op die vraag is onlosmakelijk verbonden met de vraag hoe het pand als onderdeel van het monument gewaardeerd moet worden. Om die vraag te beantwoorden zal een redengevende omschrijving moeten worden opgesteld waarin, door een onafhankelijke kunsthistoricus, de monumentale waarde wordt gedefinieerd in aanvulling op de algemene beschrijving van de Lijnbaanhoven.

Het bevreemd de commissie dat de architect in zijn presentatie op geen enkele manier in gaat op de destijds opgeworpen vraag en hij geen gebruik maakt van de cultuurhistorische verkenning die sindsdien wel is opgesteld. Dat maakt het de commissie onmogelijk het gepresenteerde voorstel te beoordelen. Nog steeds is niet duidelijk waarin de betekenis ligt van het voormalige Café Martin ligt voor het Rijksmonument, het Lijnbaanensemble. Is alleen het herstellen van de bouwvelop met een expressievere eerste verdieping voldoende bijvoorbeeld, of is ook het materiaalgebruik van belang. De gebouwen van Van den Broek & Bakema uit die periode werden immers allen gekenmerkt door een afwisselend gebruik van zware (beton) materialen en lichte materialen (glas, ranke stalen profielen). Het getoonde ontwerp helt wat dat betreft nogal over naar alleen maar verfijnd, met een bijna immaterieel gevelbeeld.

Wanneer de samenhang met de omliggende panden beter in beeld wordt gebracht kan ook beoordeeld worden of de geringe afwijking in diepte die de commissie constateert van invloed is op de ensemblewerking. Dat immers is hier de vraag die de architect met beeld en materiaal aannemelijk zal moeten maken: of het nieuwe Café Martin met een hedendaagse vormgeving dezelfde rol binnen het Lijnbaanensemble kan vervullen, waardoor er geen schakelstuk verloren gaat er een ongewild precedent ontstaat.

De commissie ziet een aangepaste presentatie, met mogelijk een aangepast voorstel, met belangstelling tegemoet.

2.4 Nieuw Crooswijkseweg 123 (1e behandeling)

15:10

omschrijving: uitbreiden van de aula, oprichten van een crematorium
ontwerp: Peter Stello, Hushof Architecten
dossier: dossier: OLO 235081

Ineke Hulshof vertelt dat het om twee verschillende opgaven gaat op de Rooms-Katholieke begraafplaats St. Laurentius: het ontwikkelen van een ontvangstruimte voor 200 personen gekoppeld aan het bestaande ontvangstgebouw, en het toevoegen van een crematorium aan de begraafplaats. De enkele jaren gebouwde kapel op de bestaande fundering is te klein voor groepen van de gewenste grootte en deze laat zich op die locatie ook niet uitbreiden. Voor de bijeenkomstruimte is gezocht naar een structuur die aansluit op de orthogonale structuur van het bestaande gebouw. De ruimtelijke opbouw laat het toe dat de karakteristieke arcade van het bestaande ontvangstgebouw behouden blijft als onderdeel van het interieur van de nieuwbouw. In hoogte voegt de nieuwbouw zich naar het monument doordat het onder de dakrand blijft.

De vormgeving van het crematorium is verwant met de vormgeving van de uitbreiding. Het crematorium bestaat uit niet meer dan een invoerruimte met oven en een overkapping. De vorm van het crematorium komt voort uit de zichtlijnen op de begraafplaats, de hoogte volgt uit de noodzakelijke hoogte van de schoorsteen die is opgenomen in het volume. De dichte delen van het crematorium en de bijeenkomst worden bekleed met natuursteen, het dak krijgt een groene afdekking.

reactie van de commissie

De commissie wijst er op dat het uitbreiden van een bijeenkomstruimte of kapel op een begraafplaats met de status van een monument een per definitie bijzonder lastige opgave is. Plek, oriëntatie en vorm zijn zo specifiek vormgegeven dat elke aanbouw noodzakelijk afbreuk doet aan het iconografisch karakter van het gebouw. Geen kapel verbeeld dit dilemma beter dan Asplund's Woodland Chapel in Stockholm. Het probleem is dat bij een dergelijke kapel, ook deze bijeenkomstruimte, exterieur nauwelijks te onderscheiden is van het interieur. De bestaande arcade is dan ook geen stijlkenmerk maar een transitieruimte. Aanbouwen betekent zou hier dan ook betekenen dichtzetten, afsluiten, waarmee het unieke van het monument wordt ontkend.

De beoordeling van de vormgeving van de aanbouw zelf is daarom niet aan de orde omdat de aanbouw in positie iets veroorzaakt waar de commissie onmogelijk in mee wil gaan. Gesuggereerd wordt te zoeken naar een ontvangstruimte die geheel los staat van het monument.

Voor wat betreft het crematorium meent de commissie dat vooral de hoogte (8 meter) als disproportioneel wordt ervaren ten opzichte van het grondvlak maar vooral ook gezien de positie die het crematorium inneemt. Een beginpunt voor de ontwikkeling van het crematorium zou moeten zijn op welke wijze het crematorium deel zou kunnen uitmaken van het ensemble van gebouwen en dus niet allen wat de beste plek van het crematorium is. De voorzitter stelt voor dat een van de leden ter plaatse poolshoogte gaat nemen.

2.5 Charlotte de Bourbonlaan

15:30

omschrijving: beoordeling afwijkingen bouwvergunning
ontwerp: oorspronkelijk ontwerp: Rob Ruoff Architecten
dossier:

De heer Blussé van Oud-Alblas stelt dat hij niet voor de commissie verschenen is voor zichzelf maar om op te komen voor het belang van het beschermd stadsgezicht Kralingen. Hij wijst de commissie er op dat het de commissie vrij staat over wat dan ook advies uit te brengen aan het bestuur, ook als het gaat om bepalingen in het bestemmingsplan. Het staat de commissie dan ook vrij om iets te zeggen over de overschrijding van de erfgrens van het bouwwerk. De heer Blussé laat weten dat hij zich belazerd voelt door het secretariaat van de Welstandscommissie en door de behandelend inspecteur van de buitendienst. Volgens de buitendienst is het bouwwerk uitgevoerd overeenkomstig de vergunning, de architect die de revisietekeningen heeft gemaakt heeft niet alle afwijkingen overgenomen en er wordt onvoldoende erkend dat het de commissie vrij staat te oordelen binnen de ruimte die het

bestemmingsplan biedt.

Blussé wijst nog eens op het advies zoals dat in september 2007 is uitgebracht waarin terecht wordt gesproken van een 'uitbouw', dat het bestemmingsplan hier prevaleert boven de welstandsbepalingen, en dat er hier niet alleen sprake is van een achterzijde van een woningblok omdat de tuinen, net als bij Jaffa, grenzen aan een openbare straat.

reactie van de commissie

Een van de leden is ter plekke geweest om zich een accuraat beeld te vormen van de uitgevoerde uitbouw en de omgeving van de uitbouw (context).

De commissie heeft twee vragen te beantwoorden:

- of het gebouwd afwijkt van het eerder afgegeven advies van de commissie op de destijds aangevraagde uitbouw;
- of de uitbouw zoals die nu is getekend op de revisietekening eveneens tot een positief welstandsoordeel zou leiden.

De commissie meent dat het advies over de uitbouw uit 2009 onverminderd dan toepassing is op de uitbouw zoals nu gerealiseerd.

Een aanbouw in deze omgeving kan de commissie zich voorstellen mits de detaillering en uitwerking van eenzelfde kwaliteit is als de bestaande bebouwing en deze het architectonische ensemble niet aantast. De hier getoonde aanbouw tast door zijn beperkte grootte het tuinachtige karakter van het gebied aan de achterzijde in geringe mate aan.

De gewijzigde gevelindeling wordt door de commissie beoordeeld als zijnde van eenzelfde kwaliteit als bestaand. De voorgestelde pui-indeling met vaste kaders voor de beglazing past bij de originele pui in het pand. De ingreep sluit voldoende aan op het bestaande ritme in de gevelwand van verticale gevelopeningen en horizontale lijsten.

De borstwering onder de kozijnen is teruggelegd conform bestaand; de commissie constateert dat dit het criterium in de nota ondersteunt dat er extra aandacht dient te zijn voor het raakvlak tussen gevel en maaiveld.

Voor wat betreft de detaillering constateert de commissie dat de voorgestelde detaillering van de gootbakken voldoende overtuigend is en dat dit door de hoogte en het omzetten van de gootbak naar de zijgevels toe nu correct aansluit bij het ensemble. De toegepaste materialen zijn overeenkomstig de criteria in baksteen en wit geschilderd hout, afgestemd op de oorspronkelijke bouwelementen.

Voor wat betreft de beoordeling van de huidige uitbouw zoals op de revisietekening gezet is het oordeel eveneens positief. De commissie tekent daar bij aan dat de commissie geacht wordt te toetsen aan 'redelijke eisen van welstand', ook daar waar het beschermd stadsgezicht Kralingen betreft (het verscherpte oordeel is verwerkt in de aanvullende criteria die worden gehanteerd). De gebruikte steen is bijvoorbeeld weliswaar niet geheel gelijk maar zeker gelijkwaardig aan de meer genuanceerde steen van het woningblok. De dakrand die zonder overstek is getekend zoals uitgevoerd kan zelfs als verbetering worden gezien omdat een overstek bij een plat dak functioneel gezien vreemd is en daarmee ook wat wezensvreemd. Bovendien onderstreept de wat eenvoudiger dakrand de hiërarchie tussen uitbouw en hoofdvolume. De commissie merkt ook nog op dat een dergelijke profilering mooi aansluit bij de aanwezige dakkapellen op het blok. Kortom, de geringe verschillen in de gebruikte materialen en de detaillering tussen de oudbouw en nieuwbouw passen ook in het beschermd stadsgezicht Kralingen binnen de marge van wat verwacht mag worden. De enige uitzondering hierop is de zonder vergunning gewijzigde badkamerraam op de eerste verdieping waarbij de onderdorpel (van een steenachtig materiaal) is achtergebleven in het metselwerk vlak. Deze wijziging is echter geen onderdeel van deze aanvraag.